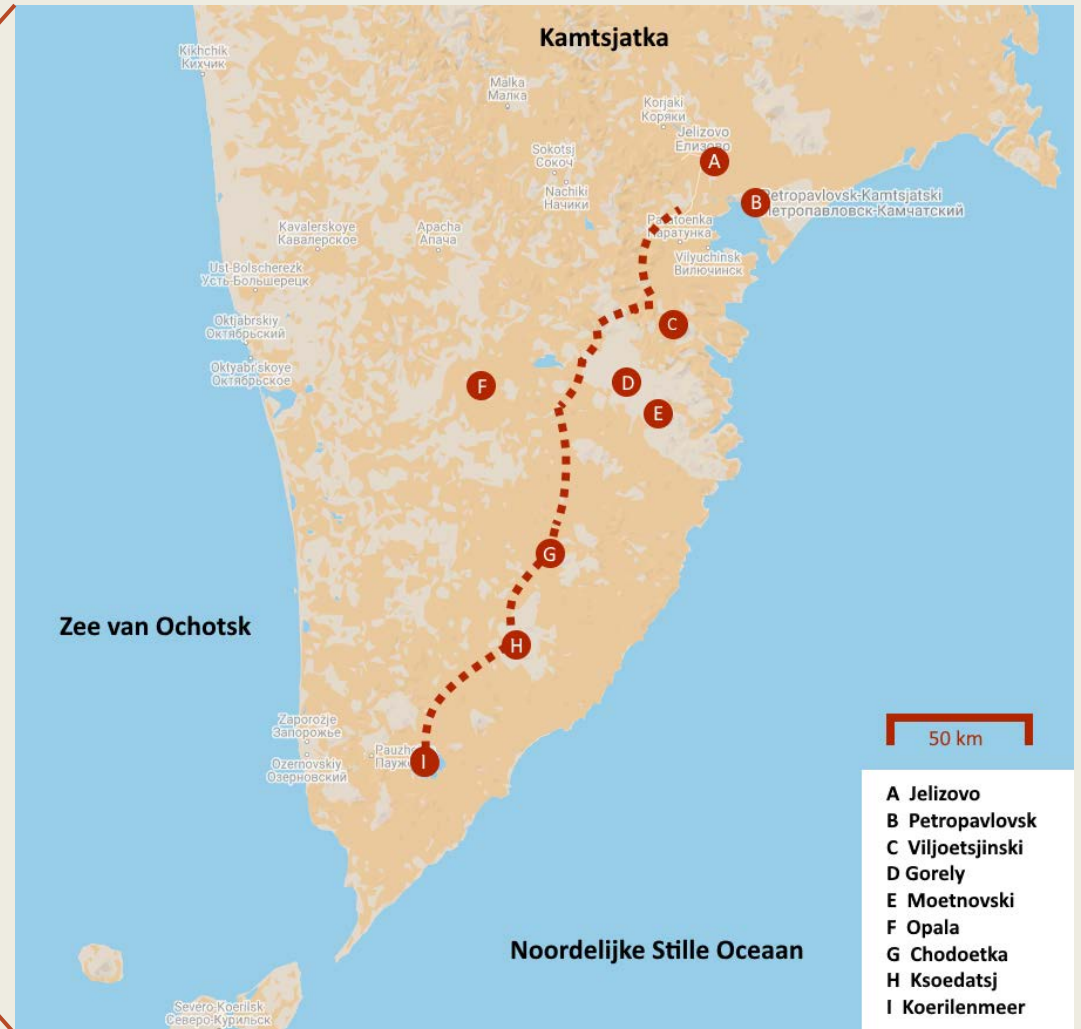
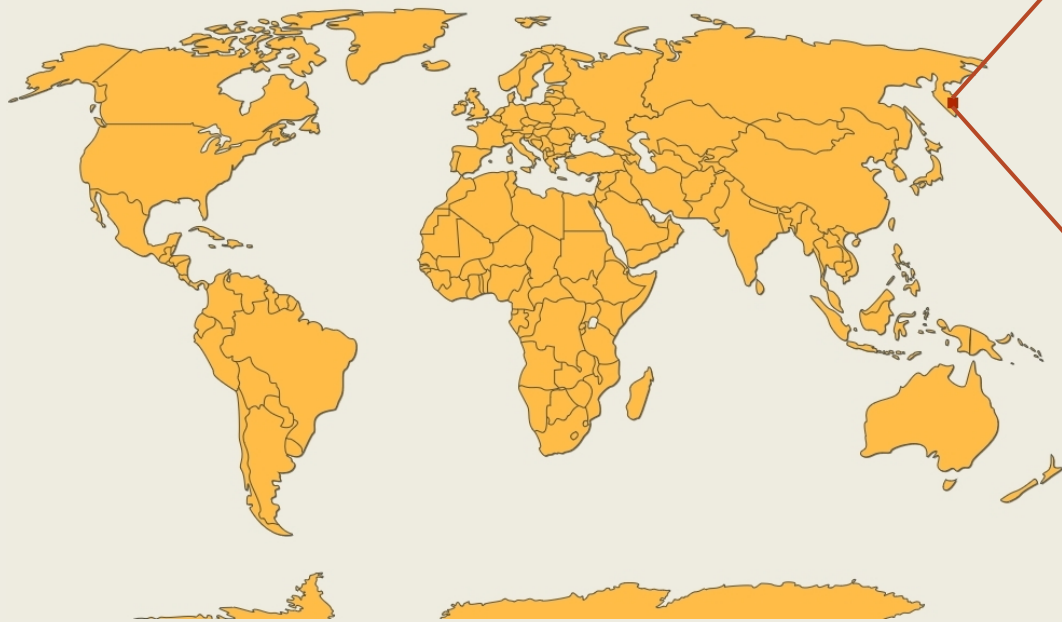

Land van beren en vulkanen

Rusland | Anno 2019

Woensdag 24 juli | Moskou – Petropavlovsk 2
Donderdag 25 juli | Petropavlovsk 4
Vrijdag 26 juli | Petropavlovsk – Chodoetka – Ksoedatsj – Koerilenmeer..... 10

Woensdag 24 juli | Moskou – Petropavlovsk

Grauwheid troef, zo lijkt het wanneer de Boeing 737-800 van Aeroflot zijn landingsmanoeuvre inzet. De tarmac is nog nat van een vorige vlaag, al regent het niet meer. Maar het dichte wolkendek, laag boven de luchthaven, doet vermoeden dat daar snel weer verandering in zal komen. Welkom in [Sjeremetjevo](#), de tweede luchthaven van Moskou.

Kwart voor vijf in de namiddag is het nu, op het vertrek van onze vlucht naar Petropavlovsk is het nog ruim een uur of vier wachten. Een meer dan levensgroot standbeeld van Aleksandr Poesjkin in de centrale hal herinnert ons eraan dat deze luchthaven eigenlijk naar een der grootste dichters uit de wereldliteratuur vernoemd is. Sjeremetjevo Aleksandr Sergejevitsj Poesjkin International Airport klinkt het voluit, een hele mondvol is dat.

De toon is gezet – een kamtsjatka-beer, daar sol je niet mee

Brussels comes closer is dan weer een boodschap die we hier niet meteen verwachtten. Infopanelen leren ons dat het om een initiatief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gaat, dat uitgerekend dit jaar zijn dertigste verjaardag viert. Die gelegenheid wordt aangegrepen om de nieuwe dagelijkse vlucht van Brussels Airlines tussen [Brussel](#) en Sjeremetjevo aan te kondigen.

Even na zeven schuifelen we aan boord van de Oeljanovsk, een Boeing 777-300 van Rossiya Airlines, de minder bekende zustermaatschappij van Aeroflot die haar thuisbasis in [Sint-Petersburg](#) heeft. Kamtsjatka mag dan een godvergeten uithoek op de rand van het Euraziatische continent zijn, de Oeljanovsk zit afgeladen vol. Meer dan driehonderd reizigers maken zich klaar voor de lange vlucht.

En dat zijn niet uitsluitend toeristen. Zo blijkt de dame naast ons van Kamtsjatka afkomstig te zijn. Samen met haar dochter keert ze huiswaarts. Duits, Engels of Frans verstaat ze niet, net zomin als wij ons in het Russisch verstaanbaar kunnen maken. Een vlotte conversatie zal het dus niet worden. Maar het belet haar niet om ons met een spectaculair filmpje op haar smartphone te verbluffen. Dat blijkt nauwelijks twee dagen geleden op YouTube gepost te zijn en een nachtelijke opname te tonen van een van de bewakingscamera's rond de luchthaven van Petropavlovsk. Ze ziet er oerdegelijk uit, de afrastering rond dat vliegveld – Bekaert zou er fier op zijn. En toch is ze geen partij voor een bruine beer die weleens wil weten wat er op zo'n vliegveld te beleven valt. Een twintigtal keer duwen en trekken volstaat voor hem om een gat te maken dat groot genoeg is om erdoor te kruipen. De toon is gezet – een kamtsjatka-beer, daar sol je niet mee.

Om half negen lossen we de tarmac. Zeven

uur en een half zal het duren vooraleer we onze bestemming zullen bereiken, negen tijdzones hiervandaan, verder oostwaarts dan Japan. En toch is dit van begin tot einde een binnenlandse vlucht. Dat kan alleen in Rusland.

Terwijl achter ons de zon net onder de horizon verdwijnt, vliegen we oostwaarts de duisternis tegemoet zonder te beseffen dat we de duisternis niet zullen ontmoeten. Want we zullen een geodetische lijn over het aardoppervlak volgen. Dat is de lijn die je verkrijgt als je op een wereldbol een garendraad spant tussen Moskou en Petropavlovsk. Zo komt het dat onze vliegroute niet dwars door Siberië leidt, maar meer noordwaarts de kustlijn volgt, deels ten noorden van de poolcirkel, een gebied waar de zon in deze tijd van het jaar niet ondergaat. Kortom, dit wordt een nacht zonder duisternis. Is het om toch de illusie van de nacht op te wekken dat op het plafond boven onze hoofden minuscule lichtvlekjes verschijnen alsof daar een sterrenhemel fonkelt? We herkennen zo waar de Grote Beer, de Kleine Beer en de Poolster.

Links werpt de zon haar gouden gloed over de poolgebieden, rechts hangt een nevelige avondschemering boven het Siberische vasteland. Het was Ivan de Verschrikkelijke die als eerste zijn begerig oog op die onmetelijke

wildernis liet vallen. Dat gebied moest dringend geëxploreerd en gekoloniseerd worden, vond hij. Zijn ambitie leidde tot de verovering van Siberië, een episode in de Russische geschiedenis die veel minder bekend is dan de verovering van de Amerikaanse *Far West*, maar er toch opvallende gelijkenissen mee vertoont.

In 1639 reeds stonden de Kozakken op de kust van de Stille Oceaan, bijna zesduizend kilometer van Moskou vandaan. Overal in Siberië hadden ze een spoor van dood en vernieling achtergelaten. De oorspronkelijke bewoners werden geknecht en gedwongen een *jasak* te betalen, een belasting in de vorm van huiden van sabelmarters, vossen, bevers en marters. Zo niet waren folteringen, executies, verkrachtingen en slavernij hun deel. Alsof dat niet volstond, brachten de Kozakken ook de pokken mee, een virale ziekte waartegen deze mensen weerloos waren. Kortom, de oorspronkelijke bevolking werd gedecimeerd.

Overal in Siberië lieten de Kozakken een spoor van dood en vernieling achter

---

Het zou nog tot 1697 duren vooraleer de Kozakken zich ook met Kamtsjatka gingen bemoeien. Op het eerste gezicht had dat langgerekte, smalle [schiereiland](#) immers weinig

of niets te bieden. Tot bleek dat het er welde van de sabelmarters. Want sabelbont was in die tijd erg gegeerd vanwege zijn goudbruine glanzende kleur en zijn zachtheid.

Zo doeltreffend was de geheimhouding van de Russen dat ze zelf niet meer wisten wat ze ontdekt hadden

---

Zodra tsaar Peter de Grote de duizenden pelzen onder ogen kreeg die zijn troepen van de plaatselijke bevolking afgeperst hadden, was het hek van de dam. In 1724 stuurde hij er de Deen Vitus Bering op uit om Kamtsjatka grondig te verkennen. En terwijl hij daar toch in de buurt was, moest Bering dan ook maar eens en voorgoed uitmaken of Azië en Amerika nu wel of niet door een landbrug met elkaar verbonden zijn.

Grappig eigenlijk, want in 1648 was de Rus Semjon Deznjov reeds rond de uiterste noordoosthoek van Azië gevaren en had zo de [zeestraat](#) ontdekt die wij tegenwoordig de Beringzee noemen. Een landbrug tussen beide continenten bestond dus niet. Die ontdekking schreef hij neer in een rapport dat prompt in de overheidsarchieven verdween. Want de resultaten van Russische expedities naar Siberië moesten strikt geheim blijven. Stel je voor dat die informatie in de handen van vreemde mogendheden zou vallen en dat zij de schatten van Siberië te pakken zouden krijgen. Kennelijk was de geheimhouding bijzonder doeltreffend. Zo doeltreffend, dat de Russen zelf niet meer wisten wat ze ontdekt hadden. Gelukkig maar, want anders heette die zeestraat de Deznjovzee. Dan is de naam Beringzee toch wel iets gemakkelijker te onthouden.

Het moeten helse ondernemingen geweest zijn, de tochten die ontdekkingsreizigers zoals Bering ondernamen om het uitgestrekte Siberië in kaart te brengen. Per slot van rekening gaat het om een gebied van 13 miljoen vierkante kilometer, tweemaal zo groot als de *Far West*, met een meedogenloos landklimaat bovendien. [Tobolsk](#), een stad net ten oosten van de Oeral, werd voor het Verre Oosten wat [St. Louis](#) anderhalve eeuw later voor de *Far West* zou worden – een bruisend knooppunt van wegen, een hectisch verzamelpunt van avonturiers en gelukzoekers, de ideale uitvalsbasis naar de onbekende wildernis.

Het zou Bering uiteindelijk meer dan twee jaar vergen – van februari 1725 tot de zomer van 1727 – om via Tobolsk en [Jakoetsk](#) de westkust van Kamtsjatka te bereiken, deels over land, deels over rivieren, deels over zee.

Deze eerste Kamtsjatka-expeditie zou een schat aan waardevolle informatie over Noordoost-Siberië opleveren. Maar uitsluitend over het bestaan van een landbrug naar Alaska kon Bering helaas niet geven.

Tobolsk werd voor het Verre Oosten wat St. Louis anderhalve eeuw later voor de Far West zou worden

---

Waar Bering indertijd twee jaar over deed, daar doe je tegenwoordig amper acht uur over. En in ons geval dan ook nog deels slapend. Want zelfs als de duisternis verstek geeft, willen we ons dutje niet overslaan.

[Top](#)

Donderdag 25 juli | Petropavlovsk

Lang duurt het niet vooraleer het boordpersoneel ons voor het ontbijt komt wekken. Een blik op ons horloge leert ons dat het – althans in Moskou – twee uur in de ochtend is, een blik op de tv-schermpjes leert ons dat we ons iets ten noorden van [Jakoetsk](#) bevinden. Een half uurtje later hangen we boven [Magan-dan](#), een Russische havenstad op de oostkust van Siberië, ruim tweeduizend kilometer ten noordoosten van [Vladivostok](#). Alleen de [Zee van Ochotsk](#) scheidt ons nu nog van Kamtsjatka, het enorme schiereiland dat als een overbodige appendix aan de Siberische landmassa bengelt.

Kamtsjatka is ongeveer even lang als de Italiaanse laars

Met zijn oppervlakte van 472 300 km² is Kamtsjatka meer dan anderhalve keer zo groot als Italië, met zijn lengte van 1 250 km is het ongeveer even lang als de Italiaanse laars. Dat maakt er het grootste schiereiland van Oost-Azië van. Toch is de flessenhals die Kamtsjatka met het Aziatische vasteland verbindt hooguit honderd kilometer breed.

Dat die doorgang zo smal is, heeft grote gevolgen gehad. Mens en dier lieten het schiereiland grotendeels links liggen zo-

dat het tot voor kort in hoge mate ongerept was. Reptielen zijn er zelfs nooit in geslaagd tot Kamtsjatka door te dringen. Inheemse slangen, hagedissen of schildpadden zal je er vergeefs zoeken. Dieren die wel in het schiereiland doordrongen, geraakten geïsoleerd van hun soortgenoten elders in de wereld en groeiden uit tot endemische ondersoorten.

Ook de primitieve mens vertoonde bar weinig interesse voor deze onherbergzame uit-hoek. Homo sapiens liet vroeger van zich spreken in Centraal-Amerika dan in Kamtsjatka.

Wat je er daarentegen wel ten overvloede aantreft, zijn vulkanen. In totaal telt Kamtsjatka ongeveer 160 vulkanen, waarvan

er 29 actief genoemd worden. Dat is maar liefst tien procent van alle actieve vulkanen wereldwijd.

In totaal telt Kamtsjatka ongeveer 160 vulkanen, waarvan er 29 actief genoemd worden

---

Neem je een reliëfkaart ter hand, dan kan je er niet naast kijken. Aan de zuidoostkust lijken tientallen vulkanen broederlijk op een rij te staan, alsof ze geacht worden het schiereiland te verdedigen tegen een vijand die uit het zuidoosten zal komen. En in zekere zin is dat ook zo, want van daaruit beweegt de Pacificische plaat ongeveer 8 cm per jaar in de richting van Kamtsjatka. Daar wordt ze onder de Euraziatische plaat geduwd – een verschijnsel dat men subductie noemt – waardoor het gesteente in magma omgezet wordt. Dat zoekt zich een weg naar de oppervlakte waardoor de vulkanen ontstaan die zo nu en dan een laagje as en lava over de omgeving spreiden. Kamtsjatka barst bijna letterlijk van de geothermische activiteit.

Met een perfect gevoel voor timing komt nu aan het raampje onze eerste vulkaan in beeld. Het is een exemplaar dat regelrecht uit de schoolboeken lijkt

te komen, een perfecte kegelvorm met witte strepen sneeuw in de geulen waarlangs smeltwater zich naar beneden stort.

Zonder overheidssteun was de lokale economie in het verre, dunbevolkte Kamtsjatka niet levensvatbaar

Een kwartiertje later vliegen we met een wijde bocht boven de Stille Oceaan de luchthaven van Jelizovo tegemoet. Daar landen we om 3.55 u. Moskoutijd onder een quasi wolkeloze hemel. In vogelvlucht bevinden we

ons hier dichterbij San Francisco dan bij Moskou.

Onze horloges mogen we negen uur doordraaien, want de lokale klokken wijzen 12.55 u. aan. Het is zonnig en vrij warm, de thermometer registreert een comfortabele 17 °C. Blijkbaar zet het weer in Kamtsjatka vandaag zijn beste beentje voor. Al herinneren waterplassen eraan dat het hier niet zo lang geleden nog geregend heeft.

In de verte domineren twee imposante, deels besneeuwde vulkaantoppen de horizon. Dat blijken de Korjaski en de Avatsjinski

te zijn, respectievelijk 3 456 m en 2 741 m hoog. Beide vulkanen zijn actief, maar het is al van 1991 geleden dat een van beide nog van zich liet horen. Daar zal echter spoedig verandering in komen. Want over enkele maanden, op 5 oktober, zullen vulkanologen alarm slaan vanwege een verhoogde activiteit in de krater van de Avatsjinski. Dat zal enige opschudding verwekken, want de 180 000 inwoners van de hoofdstad Petropavlovsk leven en werken slechts 25 km verderop. Maar tot een eruptie zal het uiteindelijk niet komen. Op 9 december zal dat scenario zich herhalen, quasi gelijktijdig met de

eruptie van White Island in Nieuw-Zeeland.

Indrukwekkende vulkanen domineren het gezichtsveld

Op de parking van de luchthaven staat Christina ons op te wachten. Zevenentwintig jaar geleden is ze hier in Kamtsjatka geboren. Haar vader is van oorsprong Oekraïner, haar moeder Kirgizische. Beiden waren ze naar Petropavlovsk gemigreerd, aangemoedigd door de hoge lonen die de Sovjets uitkeerden. Want zonder overheidssteun was de lokale

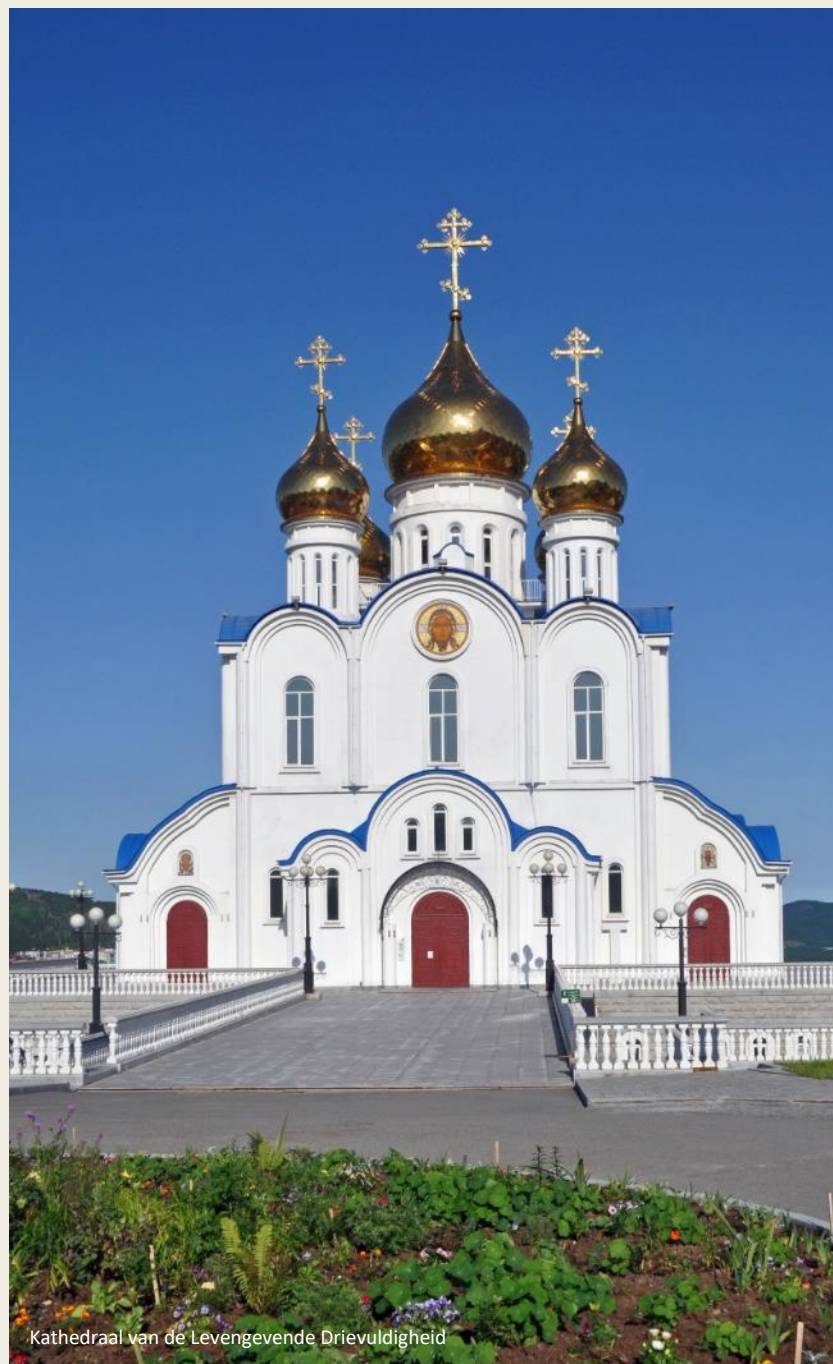

economie in het verre, dunbevolkte Kamtsjatka niet levensvatbaar. Dat de Sovjets zwaar in lonen, voedsel-subsidies en woonkredieten investeerden had uitsluitend een geostrategische reden. In het nabijgelegen [Viljoetsjinsk](#) is immers een belangrijke basis van de Russische Pacifische Vloot gevestigd. Atoomduikboten hebben er hun vaste stek. Dat was trouwens de reden waarom dit voor buitenlandse pottenkijkers strikt verboden terrein was.

Met het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in 1991 kwam daar verandering in. De armlastige overheid verloor haar belangstelling in Kamtsjatka, de mensen moesten het voortaan zelf zien te rooien. Dat werd steeds moeilijker, vooral na de devaluatie van de roebel in 1994. Ongeveer een kwart van de bevolking heeft het schiereiland sedertdien de rug toegekeerd.

Zo ook de ouders van Christina. Die zijn ondertussen gescheiden, haar vader is naar Oekraïne teruggekeerd, haar moeder en haar broer hebben in het Nieuw-Zeelandse [Auckland](#) een nieuw leven uitgebouwd. Ook Christina heeft daar drie jaar gewoond. Maar in 2011 is ze naar Kamtsjatka teruggekeerd. Oorspron-

Kathedraal van de Levengevende Drievuldigheid

kelijk met de bedoeling haar grootouders een zestal maanden te helpen, uiteindelijk om er te blijven plakken. Want ze heeft hier een job gevonden. Tien maanden per jaar werkt ze nu in een zaak voor medische benodigdheden, twee maanden per jaar bekommert ze zich om toeristen zoals wij. Dat lijkt haar geen windeieren te leggen, want ze verplaatst zich met een Lexus RX300, met het stuur aan de rechterkant en een deuk aan de linkerkant.

Slechts een half uurtje rijden is het van de luchthaven in Jelizovo naar de hoofdstad [Petropavlovsk](#). Eigenlijk horen we Petropavlovsk-Kamtsjatski te zeggen, want de Russische Federatie telt een handvol gelijknamige Petropavlovsk. De oorspronkelijke nederzetting is in 1740 door Vitus Bering gesticht tijdens zijn tweede expeditie naar Kamtsjatka. De naam ontleende hij aan de twee schepen van zijn expeditie – de Sint-Petrus en de Sint-Paulus.

Amper hebben we Jelizovo achter ons gelaten, of we stoten op een eerbetoon aan dat andere icoon van Kamtsjatka – de kamtsjatka-beer. Een meer dan levensgroot [standbeeld](#) toont ons een berin

met een zalm in haar muil, naast haar een welp. Een beetje aanmatigend luidt de boodschap “Здесь начинается Россия” – “*Hier begint Rusland*”.

Onderweg wijst Christina enkele datsja’s aan. Kleine zomerhuisjes zijn dat, waar mensen groenten komen telen. Dat neemt niet weg dat de meeste groenten in de winkels uit China geïmporteerd zijn. Want deze streek mag dan zeer groen en vruchtbaar lijken, het is zowat het enige gebied dat voor landbouw in aanmerking komen. Daarom ook woont hier het gros van de bevolking. Want voor het overige is Kamtsjatka een grote wildernis. Het totale landbouwareaal van het enorme schiereiland bedraagt slechts 475 600 ha. Ter vergelijking – het kleine Vlaanderen heeft een landbouwareaal van 624 727 ha.

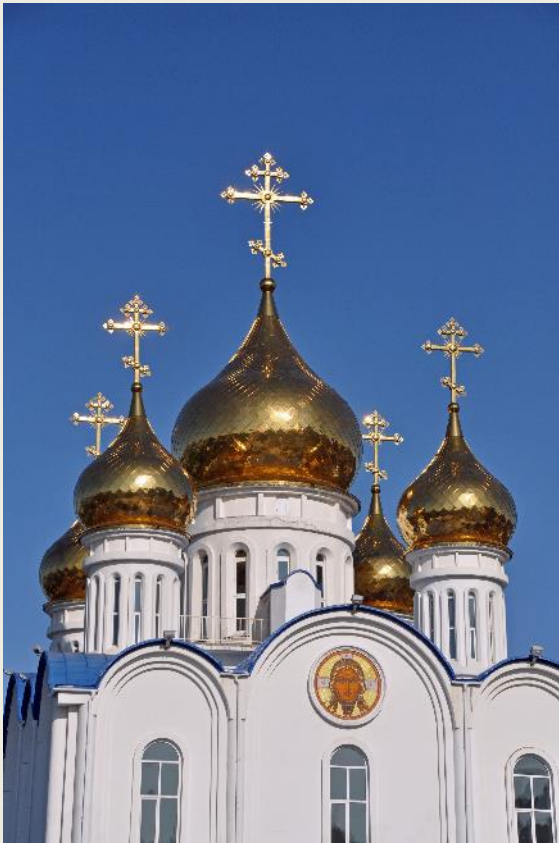

In het nabijgelegen Viljoetsjinsk is een belangrijke basis van de Russische Pacifische Vloot gevestigd

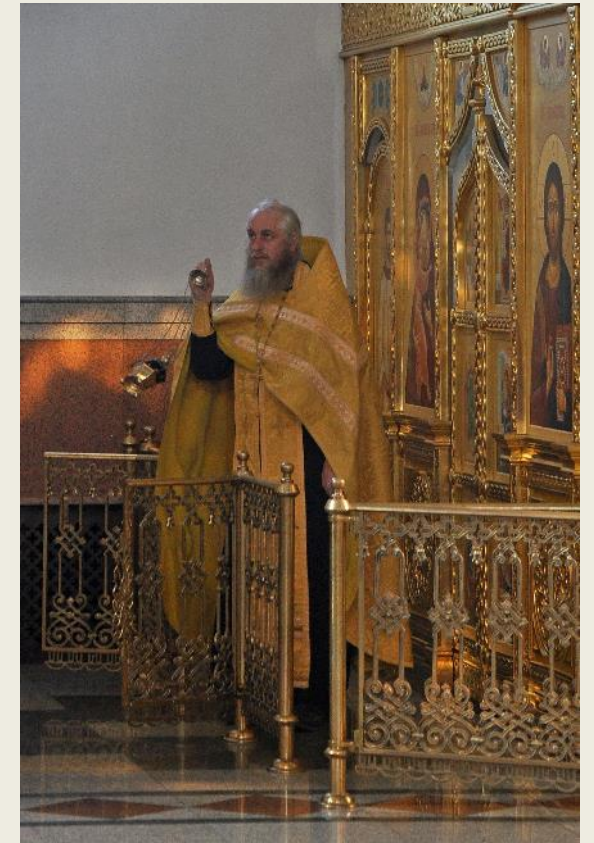

Dat alles belet niet dat onze aandacht onderweg vooral naar de horizon uitgaat, waar indrukwekkende vulkanen het gezichtsveld domineren – links de Korjaski en de Avatsjinski, en rechts helemaal in de verte de Viljoetsjinski. Even na drie arriveren we in Petropavlovsk aan hotel Petropavlovsk, een kleurloze blokkendoos in de inspiratieloze stijl waar de Sovjet-Unie een patent op leek te hebben. We installeren er ons in de piepkleine, afgeleefde kamertjes. Honger hebben

Iconostase

we niet, maar gedwee strijken we in het restaurant neer voor de lunch.

Dan zakken we naar de stad af. Roebels aankopen, daar heeft Christina een prima adres voor. Geen bankkantoor of zo, wel een man die zijn schimmige transacties in een auto afhandelt. Zeventig roebel krijgen we voor een euro. Dan trekken we zoals bijna elke toerist die hier arriveert naar een speciaalzaak voor aanvullende outdooruitrusting. Vooral lieslaarzen hebben we nodig,

Christus Pantocrator

want wegen zijn er nauwelijks op Kamtsjatka, laat staan bruggen. Willen we rivieren oversteken, dan zullen we door het water moeten waden. Ook een slaapzak staat op ons wenslijstje. Liefst een die voldoende warmte biedt, want hoog in de bergen kan het ook in de zomer behoorlijk koud zijn. Onze keuze valt op slaapzakken die thermisch comfort garanderen tot -10 °C.

De vergulde iconostase imponeert vooral door haar afmetingen

Het moet zijn dat ze in Petropavlovsk, in weerwil van de economische neergang, nog steeds in de toekomst geloven. Dat leert ons ons eerste bezoek. Want in 2001 hebben ze zowaar de bouw van een fonkelnieuwe kathedraal aangevat. Voor de financiering rekenende men aanvankelijk op donaties van bedrijven, liefdadigheidsinstellingen, parochianen en andere burgers. Zelfs Vladimir Poetin

en patriarch Alexei II zouden bereid gevonden zijn een bescheiden bijdrage te leveren – uit eigen beurs, uiteraard. Toch volstond dat niet om het vereiste budget van 230 miljoen roebel bijeen te krijgen. Het tekort – een slordige 180 miljoen roebel – werd dan maar door het Russische Gazprom opgehoest. In 2010 is de kathedraal ingewijd.

Een indrukwekkend gebouw is het geworden, deze [kathedraal van de Levengevende Drievuldigheid](#). De locatie op een heuvel is alvast onovertroffen, het uitzicht eveneens. Van bijna overal in de stad kan je haar op een

heldere dag zoals vandaag zien, met haar witte muren, haar blauwe daken en haar vijf gouden uivormige koepels die fonkelen in het zonlicht. De hemelsblauwe, wolkeloze lucht doet daar nog een schepje bovenop.

Een steriel kerkgebouw is dit alleszins niet. Dat blijkt meteen als we het interieur betreden. Achteraan op het oksaal is een dameskoor aan het zingen. Van achter de iconostase beantwoordt een onzichtbare priester hun gezang. Zodra die dialoog ten einde is, komt hij tevoorschijn en gaat al wierokkend de kerk rond. Enkele vrouwen met een sjaaltje

rond het hoofd buigen deemoedig het hoofd als hij voorbijkomt.

In de koepel hoog boven ons hoofd herkennen we de afbeelding van Christus Pantocrator. De vergulde iconostase imponeert vooral door haar afmetingen. Ze toont ons voorstellingen van de Heilige Drievuldigheid, Maria Theotokos, enkele scènes uit het leven van Christus en een aantal heiligen. Vooraan kust een gelovige de afbeelding van de Heilige Drievuldigheid op een pupiter, streelt het glas in een gebaar van religieuze verering en

slaat vervolgens meermaals een kruis. Daarbij raakt hij – in tegenstelling tot westerse christenen – eerst de rechterschouder aan, en dan de linker.

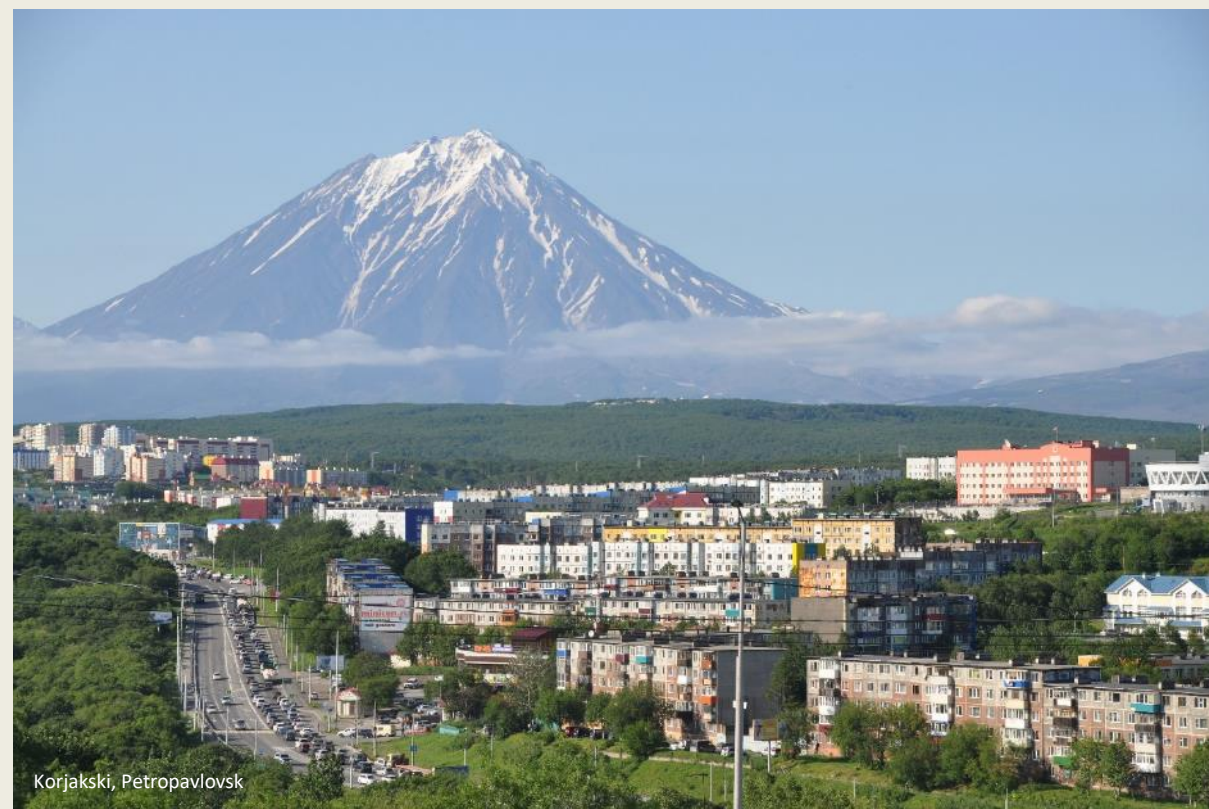
In Kamtsjatka zijn er geen wegen, in Kamtsjatka zijn er alleen maar richtingen

---

Morgen begint het echte werk. Dat wisten we al, maar 's avonds tijdens een korte briefing in het hotel zet Christina dat nog even in de verf. In Kamtsjatka zijn er geen wegen, zegt men hier, in Kamtsjatka zijn er alleen

Korjakski en Avatsjinski

Korjakski, Petropavlovsk

maar richtingen. Om je te verplaatsen heb je dus in de praktijk maar twee mogelijkheden – te voet door de wildernis baggeren of per helikopter over diezelfde wildernis vliegen. Geloof het of niet, wij hebben voor dat laatste geopteerd.

Onze bestemming is het Koerilenmeer in het zuiden van Kamtsjatka, iets meer dan tweehonderd kilometer hiervandaan. Normaal doet een helikopter daar ruim een uur over. Maar voor ons zal het langer duren, omdat

we onderweg een bezoekje zullen brengen aan twee vulkanen. Als het weer meezit, tenminste.

Vergeet je petjes en je zonnecrème niet, geeft Christina ons nog als advies mee, en ook je muggenzalf en je muskietennet. Muggen doodslaan doe je beter niet, voegt ze eraan toe, want dat heeft totaal geen zin – ze zijn gewoonweg met teveel.

[Top](#)

Vrijdag 26 juli | Petropavlovsk – Chodoetka – Ksoedatsj – Koerilenmeer

Ringmussen kwetteren er vrolijk op los in de bomen voor het hotelraam. In het ochtendgloren is er geen wolkje te bespeuren wanneer de zon in het oosten boven de horizon verschijnt. Dat hebben wij niet van horen zeggen, dat hebben we met onze eigen ogen gezien. Want door de jetlag zijn we veel te vroeg wakker.

Wat regen betreft, moet Kamtsjatka voor België niet onderdoen

---

Onze goede vooruitzichten worden even later door tv-zender Rossia 1 bevestigd. Het weerbericht voor Kamtsjatka heeft het over een zonnige dag, met temperaturen die vlotjes naar 21 °C zullen stijgen en regenwolken die zullen uitmunten in afwezigheid. Beter kunnen we het ons niet wensen. Want wat

regen betreft, moet Kamtsjatka voor België niet onderdoen. In het zuidoosten van het schiereiland piekt de neerslag zelfs op 2 500 mm per jaar.

Of de helikopters vandaag al dan niet zullen vliegen, hangt in de eerste plaats van het weer af. Dat zit dus wel snor, denken wij. Toch duurt het nog tot tien na negen vóór het verlossende bericht komt. Voor het hotel is ondertussen een oubollige bus verschenen. Onze lijvige bagage gaat aan boord, wij ook, waarna de chauffeur koers zet naar Jelizovo. Tot een onaangekondigde stop ons verbaasd doet opkijken. Wat is er aan de hand? Panne? We zullen het nooit weten, want even later zijn we weer onderweg.

Dat de helikopter waarmee we straks naar

het zuiden zullen vliegen, qua betrouwbaarheid heel wat beter scoort dan deze gammele bus, daar mogen we gerust in zijn. Gezien zijn robuuste betrouwbaarheid in de meest extreme omstandigheden is de MI-8 al meer dan een halve eeuw het werkpaard van het Russische leger. Tegenwoordig wordt hij vooral als transporthelikopter ingezet, al doet hij ook als gevechtshelikopter dienst. Twee gasturbines drijven vijf rotorbladen aan die het gevaarte van zeven ton moeiteloos optillen, zelfs als er een vracht van vijf ton aan boord is. Via de geopende achterklep kan je desgewenst zelfs een voertuig binnenrijden.

Toch zal die onwankelbare reputatie een stevige deuk krijgen als op 12 augustus 2021 een MI-8 op het [Kronotskimeer](#) zal crashen met

16 mensen aan boord. Slechts acht overlevenden zullen uit het ijskoude water gered kunnen worden.

Even voor tien arriveren we bij [Vityaz-Aero](#), de grootste helikoptermaatschappij van Kamtsjatka. Op het tarmac tellen we een tiental transporthelikopters. De nodige administratieve formaliteiten worden vervuld, de bagage wordt ingeladen en dan klimmen we aan boord van de Victor Pogoksjonov, een glimmend zwarte MI-8. Met negentien zijn we, waaronder Christina, onze reisgids van Lost World Tours, en Vitali, een medewerker van Vityaz-Aero. In de cockpit hebben twee piloten plaatsgenomen.

De MI-8 is al meer dan een halve eeuw het werkpaard van het Russische leger

---

MI-8

Jelizovo – Vityaz Aero

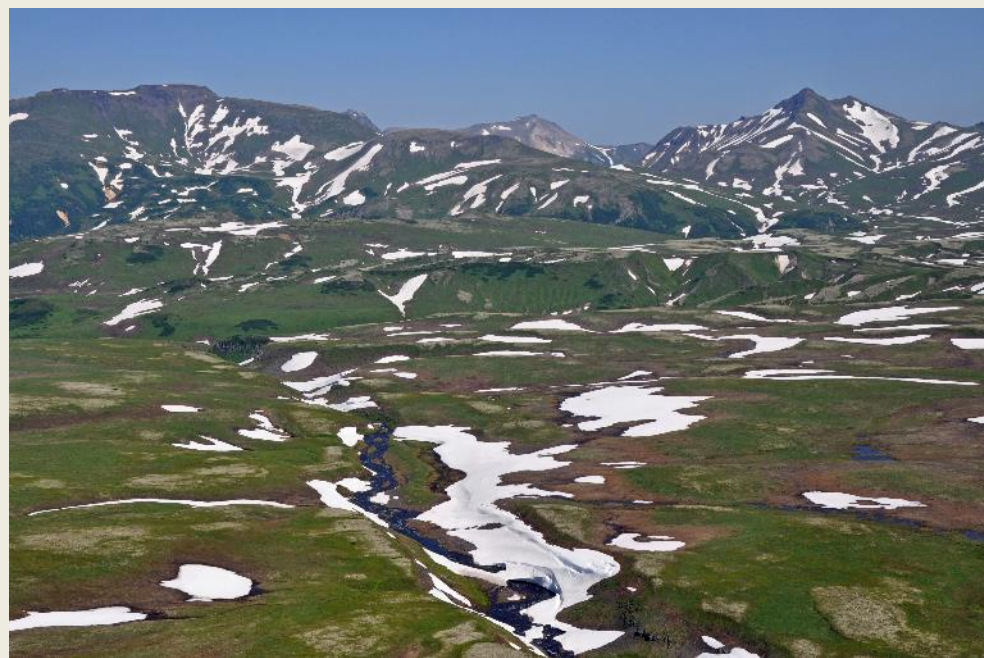
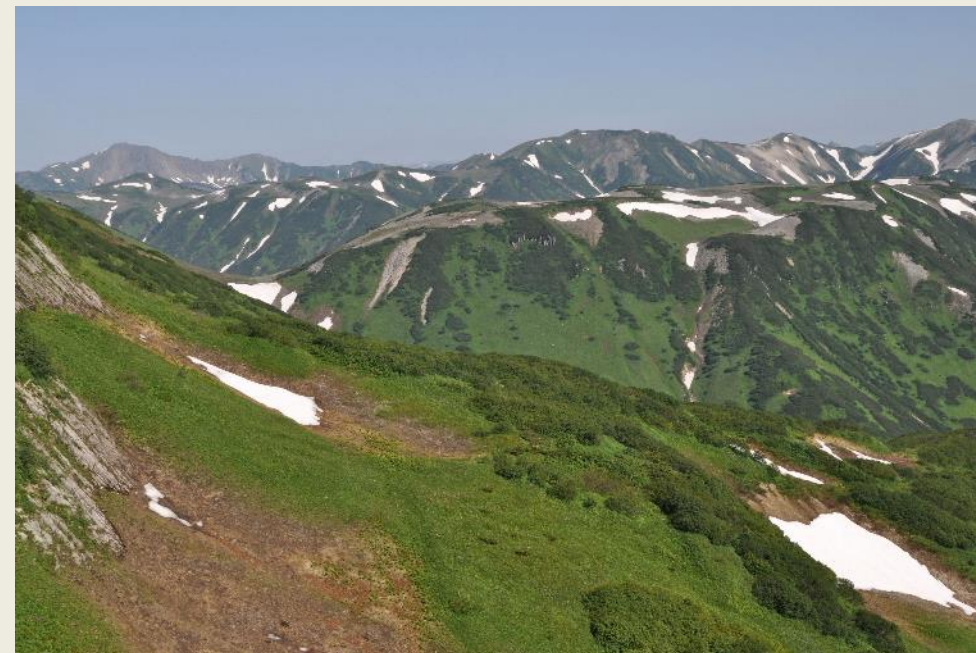

MI-8 - Interieur

Het interieur van de MI-8 ziet er vrij spartaans uit – een lege, open ruimte met aan weerszijden bankjes tegen de wand. Middenin is onze bagage gestapeld, zelf nemen wij op de bankjes plaats. De aangereikte oorbeschermers zijn meer dan welkom, want de gasturbines en de rotorbladen produceren flink wat decibels. Vijf ronde ramen in beide zijwanden zullen ons van het landschap laten genieten, voor zover onze veiligheidsgordels ons dat niet beletten.

Met veel gedruis stijgen we boven

de helikopterbasis uit en zwenken meteen zuidwaarts. Een brede vallei, opvallend groen en dicht bebost, wijst ons de weg. Heel af en toe merken we sporen van menselijke bedrijvigheid. Lang duurt dat echter niet. Steeds hoger klimmen we door de vallei omhoog, steeds kaler wordt het terrein. Hier en daar meandert een kristalhelder riviertje door de vallei. Gaandeweg evolueert het terrein naar een toendralandschap, met flarden sneeuw op de bergellingen en in de watergeulen. Onze veiligheidsgordels zijn ondertussen tot een overbodig curiosum gereduceerd en de

Opala, Tolmachovameer (rechts)

Opala, lavastroom

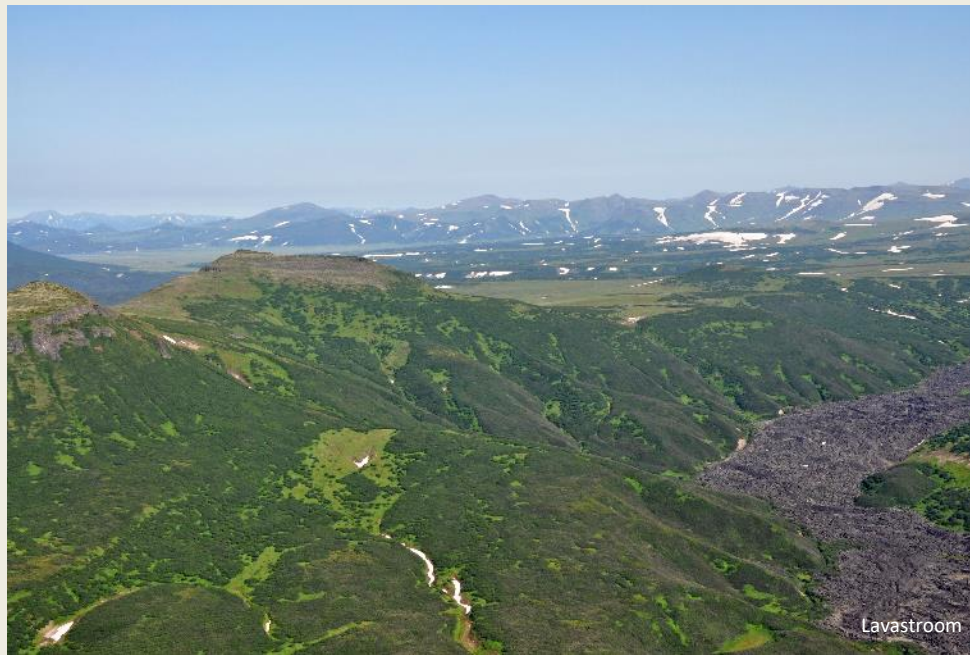
flanken zijn diep door erosie ingekerfd, vooral aan de noordkant is hij nog met sneeuw bedekt.

De turbulente geschiedenis van de Moetnovski heeft er een ratjetoe van kratermonden van gemaakt

Wat later verschijnen de Gorely en de Moetnovski links aan het raam. Beide behoren ze tot de actiefste vulkanen van Kamtsjatka. Maar van het typische profiel van een vulkaan is hier

raampjes zijn vaker open dan dicht. Want van die spectaculaire vergezichten willen we niets missen.

En dan moeten de echte supersterren nog komen, de vulkanen die elkaar in het zuidoosten staan te verdringen. Terwijl we de Viljoetsjinskipas overvliegen, lijkt het alsof links de Viljoetsjinski binnen handbereik ligt. Een indrukwekkende vulkaan is het, niet zozeer vanwege zijn hoogte – want die bedraagt slechts 2 173 m – maar wel vanwege het feit dat hij meer dan 1 600 m boven zijn omgeving uitsteekt. Zijn

Lavastroom

Moetnovski

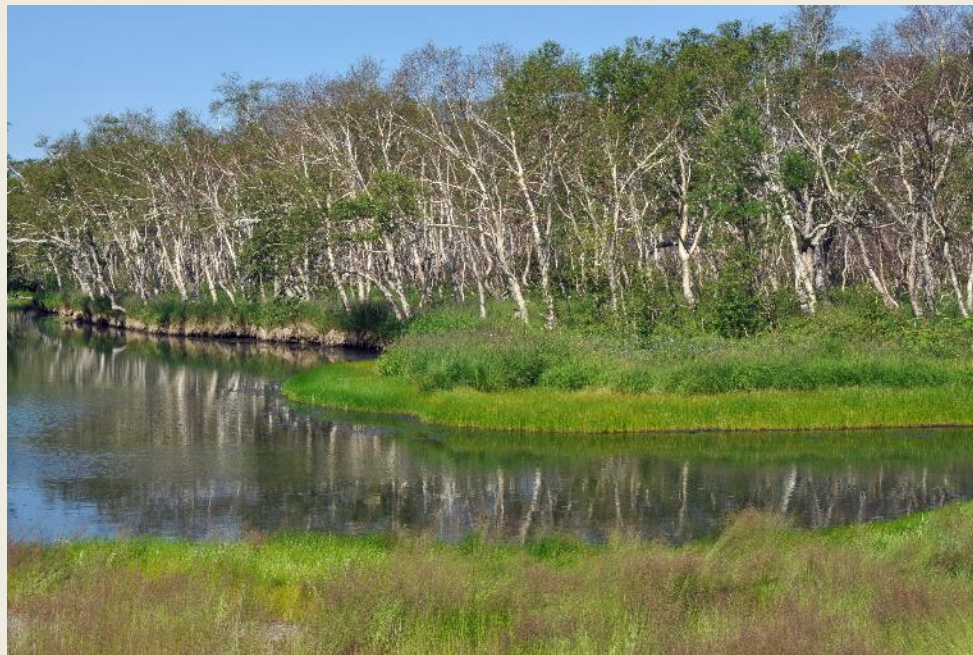

voorgeschiedenis, de laatste eruptie van deze vulkaan dateert van 1894. Een prominente verschijning is het, hij steekt meer dan tweeduizend meter boven zijn omgeving uit. Ook het rustige wateroppervlak van het [Tolmachovameer](#) kunnen we nog net onderscheiden.

Ondertussen blijken we boven een oude, gestolde lavastroom te vliegen. Onze eerste tussenstop zit er nu aan te komen. Een half uurtje na ons vertrek landen we in de buurt van de [Chodoetka](#), ongeveer 130 km ten

niets meer te merken. Hun turbulente geschiedenis met grote en kleine uitbarstingen heeft er een ratjetoe van overlappende kratermonden van gemaakt. Dat zullen we aanstaande dinsdag zelf kunnen ervaren wanneer we de Moetnovski zullen beklimmen.

Met hun sterk vertakte groei en hun kromme structuur geven de goudberken het bos een verwilderd karakter

Rechts in de verte valt de [Opala](#) op door zijn perfecte kegelvorm. Hij heeft dan ook een vrij rustige

zuidwesten van Petropavlovsk. Maar het is ons niet om de vulkaan te doen, wel om het warme water van de Pravaja Chodoetka, de rivier die door de caldeira stroomt. Over een afstand van ongeveer een kilometer wordt het water van deze rivier tot een temperatuur van om en bij 40 °C verhit. Voeg daar de minerale samenstelling van het water aan toe, en alle ingrediënten zijn aanwezig om aan dit water een medicinale werking toe te schrijven. Een warmwaterbad is dan ook vaste prik bij een bezoek aan deze site. Al duurt dat meestal

Chodoetka

Ksoedatsj

Kljoetsjevomeer en Sjtjoebeljameer (achteraan)

niet lang, gezien de hoge temperatuur van het water.

De uitbarsting van de Ksoedatsj is een van de grootste van de afgelopen tweeduizend jaar

---

Merkwaardig is het bos aan de overkant van de rivier. Het zijn berken, maar niet zoals wij ze kennen. Met hun sterk vertakte groei en hun kromme structuur geven deze steenberken het bos een verwilderd karakter. De Duitser Adolf Erman was in 1828 de eerste om ze wetenschappelijk te

beschrijven. Sedertdien heten ze Ermans berk of goudberk. Hoger dan tien meter worden ze niet, vermoedelijk omdat 's winters de sneeuwlast anders te zwaar wordt. In deze waterige omgeving met een mild klimaat voelen goudberken zich thuis. Heel typisch is hun lichte kruin, waardoor zonlicht gemakkelijk de bodem bereikt en laag struikgewas zich daar in grote verscheidenheid kan ontplooiën.

Met de rustige waterpartijen, de vele bloeiende wilde bloemen, de sprookjesachtige goudberken en de statige Chodoetka die boven dat alles uit rijst, lijkt dit een plek waar het aangenaam is om te verblijven. Enkele houten chalets bieden daar overigens de gelegenheid toe.

Hot Beach, zo noemen ze de plek waar wolkjes waterdamp constant boven het water hangen

---

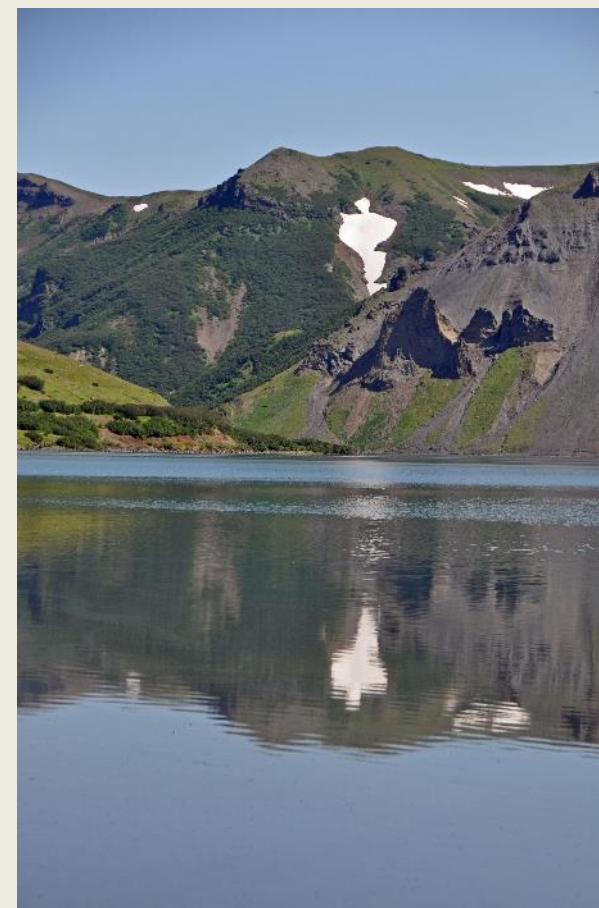
Maar schijn bedriegt. Het krielt hier van de dazen. De helft daarvan – meer bepaald de vrouwelijke exemplaren –

Kljoetsjevomeer

Hot Beach

is op ons bloed uit. Dat hebben dazen met muggen gemeen, zal je zeggen. Maar het verschil is dat muggen steken en dazen bijten. En dat zal je geweten hebben. Onder die grote facetogen met die fraaie kleurtjes beschikken ze over een stel mesjes waarmee ze je huid openrijten, zelfs dwars door dunne kledij heen. Zulke beten, daar kan je lang van nagenieten.

Even voor twaalf zet onze MI-8 zijn vlucht naar het zuiden voort. We boffen, want de zon zet nog steeds haar beste beentje voor en er zijn nauwelijks wolken aan de lucht. Lang duurt het niet vooraleer we een kratermeer in het vizier krijgen. Even later blijken dat er twee te zijn. Hoge kraterwanden omgeven de rimpelloze wateroppervlakken. De hellingen zijn grotendeels met struiken, gras en toendravegetatie bedekt, hier en daar kunnen flarden sneeuw zich handhaven. Kortom, een onschuldige omgeving, zo lijkt het.

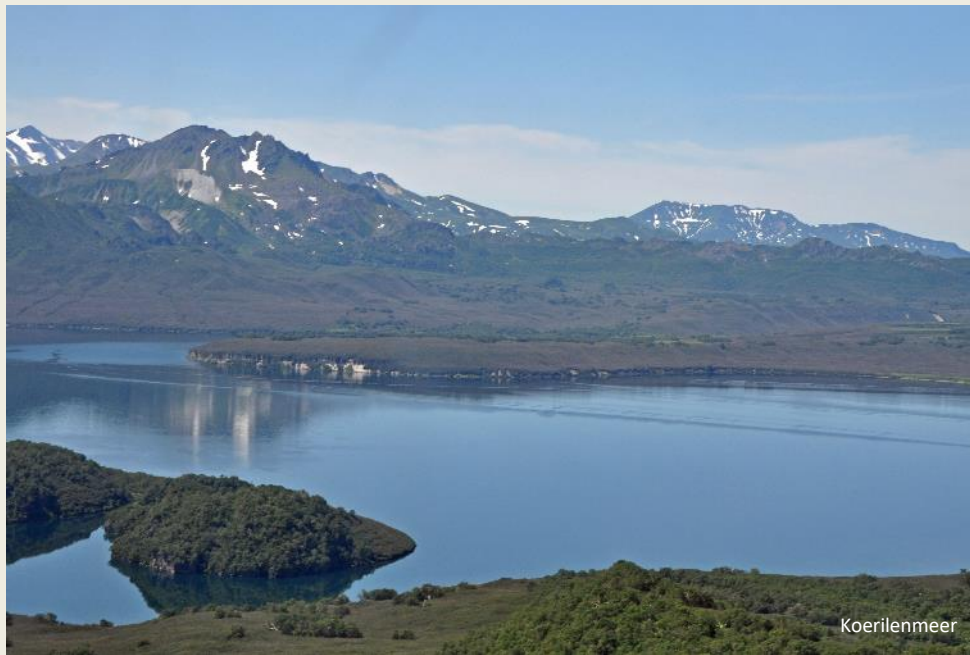

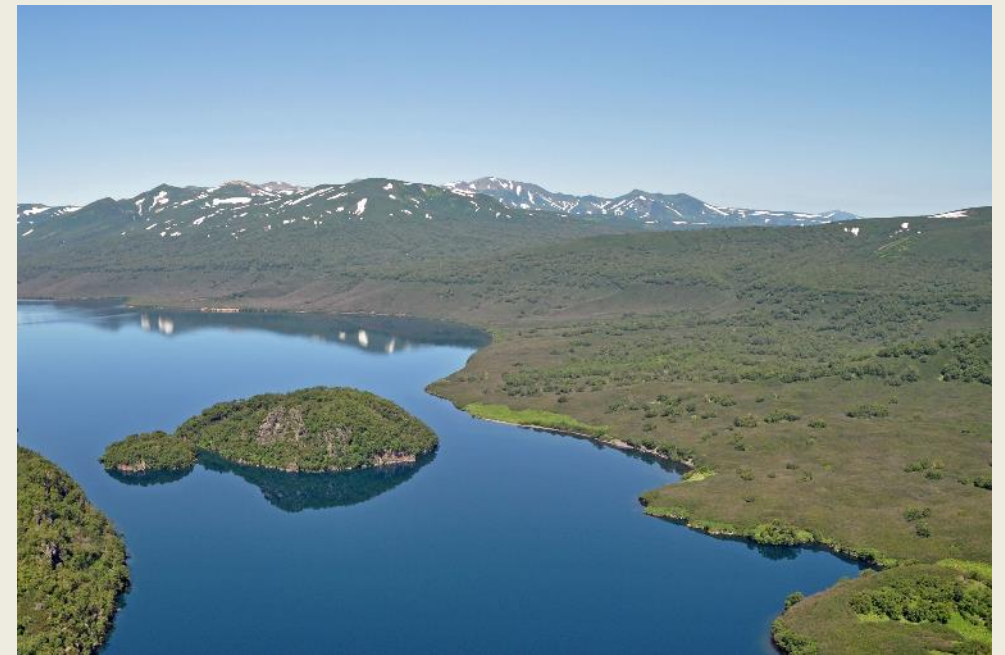
Een gebied van minstens 400 tot 500 km² moet totaal verwoest geweest zijn, terwijl in een gebied ter grootte van het Vlaamse Gewest de begroeiing zware schade moet geleden hebben.

Veel recenter, meer bepaald op 28 maart 1907, kwam het tot een uitbarsting die vergelijkbaar was met die van de [Krakatau](#) in 1885, aldus Vitali. Voorlopig de laatste, voegt hij er met een zweem van cynisme aan toe. In een straal van 100 km rond de vulkaan waren er geen bomen meer te zien.

Maar dat is het niet. Want dit is de [Ksoedatsj](#), een vulkaan met een verleden. Het is een complexe vulkaan, met twee grote caldeira's waarbinnen nog eens drie caldeira's liggen. Die zijn voornamelijk het resultaat van vijf grote uitbarstingen. Eén van die erupties deed zich in 240 n.Chr. voor. Het is nog steeds een van de grootste vulkaanuitbarstingen van de afgelopen tweeduizend jaar. Er werd toen maar liefst 15 km³ materiaal de lucht in geslingerd. Daarmee kan je heel België met een laag van 49 cm dik bedekken. Het effect van die eruptie moet catastrofaal geweest zijn.

Koerilenmeer

Zelfs duizend kilometer noordwaarts was de aslaag nog 2 cm dik. In Europa werden langere schemeringen en ongewoon roodachtige zonsopgangen gemeld, in de Amerikaanse Rocky Mountains werd het ongewoon koud. Ondertussen wist de lokale bevolking niet eens wat er aan de hand was. Zand daalde uit de hemel neer, de dag werd nacht. Pas in 1910 wisten ze de bron van alle kwaad te identificeren.

Nauwelijks een kwartier na ons vertrek uit Chodoetka zet de piloot zijn MI-8 op een

strand van vulkanisch gesteente aan de oever van het Kluetsjevoemeer neer. De kraterwand weerspiegelt zich fotogeniek op het rustige wateroppervlak. Achter de heuvels aan de overkant moet zich het Sjtjoebeljameer bevinden. Nergens is een teken van leven te bespeuren, een solitaire kamtsjatka-meeuw niet te na gesproken. Al doet een enorme kogelhuls op het strand ons vermoeden dat zowel een berenjager als een van zijn prooien hier geweest zijn.

Maar het meest opvallend zijn de wolkjes waterdamp die constant boven het water hangen. *Hot Beach*, zo noemen ze deze plek. En dat heeft niets te maken met de zon die de krater met haar warme stralen verwent. Her en der in de ondergrond bevinden zich heetwaterbronnen. De temperatuur van dit meer varieert dan ook sterk – van 30 °C tot 70 °C. Zelfs hartje winter kan het water hier onmogelijk bevroren.

Na nog eens een kwartiertje vliegen

verschijnt het [Koerilenmeer](#) aan het raam. Op de zuidelijke oever van dat meer bevindt zich onze eindbestemming voor vandaag. Midden het meer overvliegen we een piepklein, rotsachtig [eiland](#) dat door een kolonie druk kwetterende kamtsjatkameeuwen ingenomen is.

In de verte daagt [Grassy Point Lodge](#) op, onze vaste stek voor de komende drie nachten

---

In de verte daagt [Grassy Point Lodge](#) op, onze vaste stek voor de komende drie nachten. De vorige groep, een Koreaans gezelschap, staat al vertrekkensklaar op het balkon onze komst af te wachten. Klokslag 13 u. zet de piloot zijn MI-8 aan de grond. Het uitladen verloopt vrij vlot – de piloot opent het achterluik, beide staarthelften wijken uiteen en een deel van onze bagage tuimelt in het gras. Welkom in het natuureservaat van Zuid-Kamtsjatka.

[Top](#)

Jaak Palmans
© 2022

Lees het vervolg in (2/5)

[Leven als een beer in Kamtsjatka](#)

